

Motion till riksdagen 2010/11:So353

av **Thomas Finnborg och Margareta Pålsson (M)**

Utbildningsstöd för familjehemsplacerade barn

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsstöd för familjehemsplacerade barn.

Rätten till utbildning

Alla barn som växer upp i Sverige har rätt till utbildning. Det gäller även barn som av olika skäl är omhändertagna. Socialtjänstlagen föreskriver att barn som placeras i familjehem ska få ”god vård” (6 kap. 1 § SoL) och att socialnämnden ska ”verka för att de får lämplig utbildning” (6 kap. 7 § SoL). Att alla barn och ungdomar har ”lika tillgång till utbildning oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden” regleras av skollagen (1 kap. 2 § SL), som också föreskriver att skolan ska ta hänsyn till elever i behov av särskilt stöd. Alla barns rätt till utbildning framhålls även i FN:s barnkonvention. Artikel 3 anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Artikel 28 föreskriver att barnet ska uppmuntras till olika typer av utbildningar efter grundutbildningen och dessa ska vara tillgängliga och åtkomliga för alla barn. Varje lämpligt medel ska användas för att ge barnet möjlighet att genomföra högre utbildning, och åtgärder ska vidtas så att barnet inte skolkar eller har studieavbrott.

Placerade barn en riskgrupp

Socialstyrelsens ”Social rapport 2010” visar att barn som växer upp i samhällets vård har mycket höga överrisker för ogynnsam utveckling över tid. En hög förekomst av ”skolmisslyckande” är en nyckelfaktor för att förklara och förstå detta. Majoriteten av pojkarna i gruppen har låga eller ofullständiga

Fel! Okänt namn på

betyg från årskurs 9. Detta kan bara delvis förklaras av skillnader i kognitiv förmåga. I vuxen ålder har de lägre utbildningsnivå än jämnåriga med samma kognitiva förmåga, men också jämfört med andra barn med samma betyg från grundskolan. I rapportens analyser är låga eller ofullständiga betyg från årskurs 9 den starkaste riskfaktorn för framtida psykosociala problem bland dessa barn. Omvänt var frånvaron av ”skolmisslyckande” den starkaste skyddande faktorn.

Rapporten visar att långvarig familjehemsvård i dess nuvarande former har svag kompensatorisk påverkan på utsatta barns framtidsutsikter, inte minst på skolprestationer och utbildning. Detta trots att lagstiftningen i flera decennier markerat att kommunerna har ett särskilt ansvar för placerade barns utbildning. Resultaten pekar också på att insatser för att förbättra utsatta barns skolprestationer, exempelvis för barn som växer upp i samhällets vård, sannolikt är nödvändiga om deras framtidsutsikter ska förbättras.

Att se till att de barn som samhället har tagit ansvar för får god utbildning och hälsa borde prioriteras högt, både av etiska skäl och utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Genom preventionsforskningen vet vi att riskfaktorer kan kompenseras av en rad skyddande faktorer. En av de mest kraftfulla är utbildning. Att säkerställa att varje placerat barn får en god skolgång utifrån sina individuella förutsättningar för lärande är en kraftfull åtgärd för att bryta negativa mönster. Det innebär också att barnkonventionens intentioner omsätts i konkret handling.

Lyckat försök kan spridas till fler

SkolFam® – Skolsatsning inom familjehemsvården – är en arbetsmodell som har utvecklats i Helsingborgs stad med stöd från professor Bo Vinnerljung, Socialstyrelsen, och lektor och leg. psykolog Eva Tideman, Lunds universitet. Arbetet startade i projektform 2005 i samverkan mellan Helsingborgs socialförvaltning och skol- och fritidsförvaltning och omfattade 25 barn. År 2008 utvärderades satsningen med hoppfulla resultat. Efter två år visade barnen högre kognitiv prestationsförmåga och medelvärdena hade förbättrats i nästan alla pedagogiska tester. Idag är SkolFam® en del av den permanenta familjehemsverksamheten i Helsingborgs stad (läs mer på www.helsingborg.se/skolfam).

SkolFam® är unikt i Sverige och har fått stor nationell uppmärksamhet, bland annat genom att Socialstyrelsen lyfter fram arbetet i Social rapport 2010. Norrköpings kommun replikerar för närvarande arbetsmodellen och fler kommuner har anmält sitt intresse. I samarbete med Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Sveriges Kommuner och Landsting ser Helsingborgs stad nu över möjligheterna att inleda ett fortsatt långsiktigt utvecklingsarbete kring frågan tillsammans med andra kommuner, vilket skulle ge en bredare kunskapsbas än vad som är möjligt att åstadkomma på lokal nivå.

Vid en spridning är det nödvändigt att reglera hur arbetsmodellen, som i hög grad är forskningsbaserad, ska kunna behålla nödvändig kvalitet för att

Fel! Okänt namn på

möjliggöra slutsatser om större grupper av barn. Det förutsätter stöd från berörda myndigheter på den nationella nivån.

Stockholm den 26 oktober 2010

Thomas Finnborg (M)

Margareta Pålsson (M)